

Chystá se screening rakoviny plic

V souvislosti se stárnutím populace i vysokým počtem kuřáků každoročně roste počet **plicních onemocnění**. Svůj podíl na tom má také zhoršující se životní prostředí.

IVANA MATYÁŠOVÁ

Dnešní medicína si dokáže s řadou plicních nemocí poradit lépe než dřív. „Při léčbě astmatu máme k dispozici antiastmatika, ale i velice účinnou biologickou terapii,“ říká primář 1. kliniky tuberkulózy a respiračních onemocnění VFN v Praze, doktor Jiří Votruba. „Těžším pacientům můžeme nově nasadit endoskopickou léčbu.“

Nemocným se v tomto případě působením tepla odstraní z dýchacích cest hladké svalstvo, a tím se zabrání spasmům neboli „křečím“. A díky tomu se výrazně sníží riziko těžkých astmatických záchvatů.

Tato metoda se využívá také u pacientů s vážnější formou chronické obstrukční plicní nemoci. Na většinu z těchto nemocných však velice dobře zabírá léčba inhalačními kortikoidy. Aby byla skutečně účinná, musí si pacient dobře osvojit inhalační techniku. A právě to bývá často velký problém. Podle statistik u nás totiž více než polovina z nich nesprávně používá svůj inhalátor.

Nepodcenit varovné příznaky

Pacienti s astmatem i chronickou obstrukční plicní nemocí leckdy také podcení první příznaky onemocnění. „Aстма je choroba, která má nárazový charakter,“ uvádí docent Vladimír Koblížek, přednost Plicní kliniky Fakultní nemocnice a LF UK v Hradci Králové. Z dosavadních dat dle jeho

průběhu vyplývá, že „typickým“ nově nalezeným pacientem s CHOPN je muž po šedesátce, který kouřil více než 38 let jednu krabičku denně.

Odhalit včas nádor
Pomocí screeningu je možné vyhledávat jak pacienty s CHOPN, tak ty, jimž hrozí rakovina plic. „Letos chceme s plošným screeningem rakoviny plic začít i v České republice,“ říká profesorka plicního lékařství Martina Vašáková. „Zapojit se do něj mohou bývalí i současní kuřáci ve věku 55 až 75 let, kteří kouřili aspoň 20 let 20 cigaret denně.“

Kouření je hlavní příčinou rakoviny plic. V České republice jde o vůbec nejčastější nádorové onemocnění v mužské populaci. Každoročně postihuje více než 4500 mužů a zhruba 1400 žen. Screeningy podobné tomu českému probíhají i v zahraničí.

V současné době je však v mnoha zemích do jisté míry utlumila

Starat se intenzivně o lidi ohrožené plicní rakovinou je proto dle primáře Votruby třeba i teď, během koronavirové pandemie. Už jen proto, že ročně na ni v Česku zemře více než 5000 lidí. Mnozí z nich tak trochu zbytečně. Jen proto, že první příznaky odbudou

mávnutím ruky a k lékaři zamíří, až když je pozdě. Velká část pacientů se tak připraví o šanci na plné vyléčení a bojovat může „pouze“ o prodloužení života. Snížit počet těchto pacientů má nejen plošný screening, ale i různé lokální pilotní projekty.

Jeden z nich chystají od ledna i na půdě 1. kliniky tuberkulózy a respiračních onemocnění Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. „Spolupracovat při něm budeme s Masarykovým onkologickým ústavem v Brně,“ upřesňuje primář kliniky, doktor Votruba. „Chceme se zaměřit na rizikovou skupinu kuřáků v kritickém věku, které plicní rakovina ohrožuje nejvíce.“

Plicní rakovina nepočká

Na počátku plánovaného rozsáhlého průzkumu vyšetří lékaři pacientům plíce pomocí nízkodávkového CT. Po roce pak měření zopakují a porovnájí výsledky. Také tento projekt by měl přispět ke zlepšení prevence rakoviny plic.

Nedozírné následky pandemie

Plicní lékaři mají už dnes strach z budoucích dopadů koronavirové epidemie. „Obáváme se nejen pozdě diagnostikovaných chronických onemocnění, ale i plicních nádorů,“ přiznává profesorka plicního lékařství Martina Vašáková. „Jediným řešením, jak tomuto riziku zabránit, je plošná vakcinace proti covidu.“

Dokud se totiž nepodaří snížit počet těžkých koronavirových onemocnění, nebudou mít lékaři v nemocnicích dostatek prostoru na to, aby mohli dobře zvládat i péči o další nemocné. A dostali tak tyto nemoci pod spolehlivou kontrolou. Pacienti mohou lékařům pomoci.

Pokud chtějí zvládnout koronavirové období v dobré kondici, pak by měli především zapracovat na svých nesprávných životních návycích. Tedy nekouřit, udržovat si optimální tělesnou hmotnost a ani v době korony nezapomínat na předepsanou léčbu. A jakmile to bude možné, nechat se očkovat proti covidu.

V České republice používá 800 000 lidí inhalátor.

Přes 50 % z nich však dělá při inhalování chybu.

Jejich nemoci se tak nedostává potřebné léčby a mohou ji i negativně ovlivňovat.

Foto Shutterstock / Šk

Části plicních pacientů roušky nesvědčí

Lidé s chronickými dýchacími obtížemi by neměli léčbu přerušovat ani v době koronavirové pandemie, říká **Stanislav Kos**, předseda Českého občanského spolku proti plicním nemocem.

IVANA MATYÁŠOVÁ

LN Jak se lidem s plicními problémy dýchá v rouškách?

Někteří pacienti s tím v průběhu koronavirové pandemie měli a mají určité problémy. Na začátku pandemie dokonce chtěli, ať jménem spolku požádáme ministerstvo zdravotnictví o udělení výjimky z povinného nošení roušek. Nakonec jsme ale dospěli k názoru, že je ochranné pomůcky nemožné natolik, aby to zhoršovalo jejich zdravotní stav. Proto by je měli používat a zároveň se snažit přizpůsobit své tělesné aktivity dýchacím možnostem.

LN Který typ ochranných pomůcek byste jim doporučili?

Především takové, které kladou při průchodu vzduchu relativně nízký odpor. Nedávno jsem měl možnost vyzkoušet nový typ respirátoru firmy Respilon, který tuto schopnost opravdu má. Navíc obsahuje látku, které přispívají k takzvané samosterilizaci, a díky tomu ho můžete používat opakovaně. Tento typ respirátoru proto určitě lidem s dechovými obtížemi doporučuji.

LN Co je pravdy na tom, že lidé s dýchacími obtížemi mají díky nošení ochranných pomůcek méně obtíží než dříve?

Zmíněné pomůcky nás chrání nejen před covidem, ale i před viry a bakteriemi. Díky jejich nošení se snižuje počet infekcí, které by se za běžných okolností dostaly do průdušek našich pacientů. Proto mohou mít v některých případech skutečně obtíží méně.

LN V souvislosti s koronavirem se vyrojily zvěsti, že léky užívané při dýchacích obtížích zvyšují riziko onemocnění covidem a snižují imunitu. Setkal jste se s něčím podobným?

Tyto pověsti se týkají zejména kortikoidů, které při dechových obtížích užívají například pacienti s chronickou obstrukční plicní nemocí a astmatem. Jde však o pouhé mýty. Už proto, že tyto léky pacienti užívají inhalačně. Dostanou se proto pouze do průdušek a nemohou mít žádný vliv na celkovou imunitu organismu. Lidé se zavedenou stabilní léčbou, jejichž stav se nijak výrazněji nezhoršuje, by proto rozhodně

neměli terapii přerušovat. Spíš by měli věnovat pozornost technice inhalace, která je u více než poloviny nemocných nesprávná.

LN Může těmto pacientům pomoci i váš spolek?

Samozřejmě, několikrát do roka pořádáme besedy pro seniory, kteří často mívají s technikou inhalace potíže. Vydali jsme i publikaci Společně proti plicním nemocem, kde je správný postup popsán. Najdou ho i na webových stránkách našeho spolku a také na webu Mujinhalator.cz, kde je k dispozici i velice pěkný video-program.

LN Co ještě může pacient dělat, aby svou nemoc lépe zvládal?

Hlavně by neměl kouřit a pobývat v zakouřených prostorách. Už proto, že kouř dráždí dýchací ústrojí a zhoršuje průduškový zánět. Kromě toho by se měl pacient co nejméně pohybovat ve znečištěném ovzduší, které rovněž zhoršuje dechové potíže nemocných.

LN Přestali někteří pacienti, kte-

ří prodělali covid-19, s kouřením?

Určitě by to tak být mělo, podobně jako s kouřením přestávají lidé po infarktu. Prozatím jsem se ale s nikým takovým nesetkal. Věřím však, že někteří z plicních lékařů podobné případy zaznamenali. Na začátku koronavirové pandemie dokonce šest odborných společností vyzvalo pacienty, aby využili současné situace a skončili s kouřením. Tato výzva se však bohužel příliš nerozšířila.

LN Jaké akce chystá váš spolek v novém roce?

Chceme pokračovat v informační i osvětové aktivitě a organizovat přednášky nebo besedy. A v polovině listopadu pak u příležitosti Světového dne boje proti CHOPN uspořádat veřejné měření plicních funkcí, takzvanou spirometrii. Každý účastník má při této příležitosti možnost nechat si bez objednání otestovat funkci svých plic. V uplynulém roce se nám kvůli koronaviru tuto akci nepodařilo uskutečnit, doufáme však, že letos to snad možné bude. Už proto, že v minulých le-

tech se nám při ní vždy podařilo odhalit zhoršenou funkci plic asi u 13 až 14 procent lidí, kteří do té doby neměli žádné potíže. Díky tomu jsme jim pak mohli doporučit další specializované vyšetření u plicního lékaře.

LN Povedlo se vám v koronavirovém období uspořádat některé akce i na dálku?

Místo zmiňované akce ke Světovému dni CHOPN jsme uspořádali online konferenci. Její účastníci si poslechli deset přednášek týkajících se chronické obstrukční plicní nemoci, astmatu a dalších plicních nemocí. Na konferenci vystoupili nejen plicní lékaři a sestry, ale také pacienti.

LN Co byste si vy osobně přál, aby se v novém roce 2021 nejlépe zlepšilo v péči o plicní pacienty?

V první řadě by se o to měli zasloužit oni sami tím, že budou věnovat dostatečnou pozornost svému zdraví. Přestanou kouřit a pohybovat se ve zdravém škodlivém prostředí. A budou pravidelně a správně užívat předepsané léky.